STEL JE VOOR

DE WERELD ACHTER WOORDEN LEREN DOOR VERBEELDING

AUTEUR: MEREL SPIKKER // PO

'Stel je voor dat je voeten boos zijn, maar je armen juist heel blij. Gespeeld door een groep kleuters. Prachtig om te zien hoe ze werken met hun lijven en emoties onderzoeken. Het project *Stel je voor* geeft ruimte aan de verbeelding en dat maakt ieders leven rijker.' Dat zijn de woorden van Guido Bosua, vakdocent Theater van *Stel je voor*. *Stel je voor* is een programma van Villa Zebra, het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR) en Maas theater en dans.

Dorien Folkers is één van de oprichters van *Stel je voor*. Semra Sevim is basisschooldocente van groep 7/8 van *OBS De Klimop* in Rotterdam, één van de scholen waar Stel je voor mee samenwerkt. Zij lichten het project toe.

DOEL

Het project Stel je voor gaat een unieke samenwerking aan met leerlingen, leerkrachten en directie van basisscholen. Het project wordt van onder tot boven en van boven tot onder gedragen. Het programma heeft als doel om de verbeelding en fantasie terug te krijgen in het onderwijs. Stel je voor moet ervoor zorgen dat onderwijsinstellingen en kunstinstellingen meer met elkaar in dialoog gaan, dat er kortere lijnen ontstaan en de samenwerking duurzaam wordt. Het programma is ontstaan vanuit de vraag van de gemeente Rotterdam om het cultuuronderwijs meer te verankeren in het basisonderwijs, in samenwerking met de kunstinstellingen die Rotterdam rijk is.

BEHOEFTE

Stel je voor begint op elke school met een scan door het KCR. Daarin wordt onderzocht wat de stand van het huidige cultuuronderwijs is, waar de kwaliteiten van de leerkrachten op dat gebied liggen en wat de grootste behoeftes zijn. In het geval van Sevim was er bij haar en andere leerkrachten van De Klimop een verlangen naar meer expertise in de kunstvakken. Ze wilden de intrinsieke waarde van de kunstvakken op een hoger niveau kunnen aanbieden en presentaties leren maken met leerlingen waar ze trots op zijn. Andere scholen hebben andere behoeftes, zoals leren hoe je de kunstvaardigheden inzet in een reguliere les als bijvoorbeeld het vak taal, of om de sociale vaardigheden te vergroten.

Foto: Guido Bosua

DE BRON VAN CREATIVITEIT

Na de scan wordt er een werkplan gemaakt samen met Maas en Villa Zebra. In teambijeenkomsten ervaren de leerkrachten zelf wat een theater-, dans-, beeldende les inhoudt. Vervolgens kijken leerkrachten hoe de vakdocenten van Villa Zebra en Maas lesgeven in hun klas. De leerlijnen en werkwijzen die het uiteindelijke doel vormen van Stel je voor, bedenken ze dus niet aan tafel om te laten verdwijnen in de kast. Nee, de leerlijnen ontstaan op de vloer en geven hierdoor een passende invulling aan het cultuuronderwijs van de school. Goed waarnemen is hier een onder-

deel van, want volgens Folkers is dat de bron van creativiteit. Voor de leerkrachten is het een terugkerende vaardigheid bij het observeren van de lessen. Wanneer wordt een kind creatief en hoe zie je dat? Wat gebeurt er met de leerlingen? Wat leeft er? Het is essentieel dat de leerkrachten zien wat de vakdocenten doen, zodat ze daadwerkelijk kunnen snappen waar de verbeelding en het ontstaan van creativiteit over gaan. Op die manier leren zij hoe ze de verbeelding kunnen inzetten in andere lessen en krijgen ze meer expertise in de kunstvakken. Zo raakt het cultuuronderwijs daadwerkelijk verankerd in het basisonderwijs.

"DE LEERLIJNEN ONTSTAAN OP DE VLOER EN GEVEN **EEN PASSENDE INVULLING AAN HET CULTUURONDERWIJS VAN DE SCHOOL"**

Sevim is lovend over het project. Door te observeren heeft ze gezien wat werkt voor de leerlingen en kan ze de verbeelding inzetten bij andere vakken. Bijvoorbeeld theatervaardigheden in de taallessen. Theater dient dan als middel. Leerlingen leren begrippen en uitdrukkingen via fysieke opdrachten in de ruimte zetten en de wereld achter woorden zichtbaar maken. Zo krijgen woorden een context, een gevoel, een verhaal. Het woord wordt embodied en blijft beter hangen. Zeker voor leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, is de Nederlandse taal niet geaard in een fysieke beleving. Door leerlingen de woorden te laten ervaren wordt hun belevingswereld van het woord rijker, het begripproces versneld en zal het beter worden opgeslagen in het geheugen.

EMBODIED LEREN

Het embodied leren waarover Sevim spreekt, heeft Folkers nader onderzocht in haar essay voor de Leergang Cultuuronderwijs aan de Rijksuniversiteit Groningen. Dit essay, *Denkbeelden in beweging*, gaat over het embodied leren en dient als één van de bouwstenen voor de werkwijze van Stel je voor. Folkers haalt in haar essay theorieën aan die gaan over het belang van lichamelijke interactie met de omgeving voor het verwerven van conceptuele kennis. Een leuk voorbeeld hiervan in haar essay is het leren schrijven. Het leren schrijven met potlood of vulpen zorgt ervoor dat de sensomotorische gebieden die worden geactiveerd tijdens het schrijven ook worden geactiveerd als kinderen gaan lezen. Hierdoor ontstaat er een beter begrip van de letters, woorden en gehele tekst, in tegenstelling tot het leren schrijven via een toetsenbord. Ook heeft ze het over George Lakoff en Mark Johnson die metaforen in de taal hebben onderzocht. Zij hebben geconcludeerd dat fysieke handelingen en waarnemingen vaak ten grondslag liggen aan de taal. Metaforen worden niet alleen gebruikt om te communiceren, maar het is ook een manier om complexe begrippen via concrete lichamelijke acties te begrijpen. Denk aan: ik pak mijn koffers, het loopt als een trein, enzovoort. Door de combinatie van deze twee, de nieuwe gebeurtenis en een lichamelijke ervaring/beschrijving, ontstaat er een nieuwe betekenis.

Folkers onderstreept dan ook het belang van het embodied leren, want cognitie blijkt gegrond te zijn in waarneming en fysieke actie. Embodied leren zorgt ervoor dat woorden en begrippen beter begrepen worden via het lichaam en in het geheugen beklijven.

FALEN KAN NIET

Sevim is positief over de tools die ze nu heeft gekregen om de verbeelding in te zetten in haar lessen. Maar wat haar bovenal zo positief maakt, is de ontwikkeling die ze ziet bij leerlingen waar ze het nooit van had verwacht. Het jongetje dat normaal snel afgeleid is en bezig met alles behalve de les, kan zich opeens concentreren. De meisjes die na de les nog steeds overleggen met elkaar, hun betrokkenheid die verder reikt dan alleen de les. De leerlingen die opeens 'waarom?' vragen. In de kunstlessen is, in tegenstelling tot veel andere lessen op de basisschool, het doel minder concreet en meetbaar, er is meer ruimte voor eigen inbreng. Het gaat niet direct om goed of fout, maar er wordt gekeken naar hoe iets tot stand komt. Hierdoor krijgen de leerlingen het gevoel dat ze niet kunnen falen en dat leidt tot kinderen die sterker in hun schoenen staan.

Eerst brachten de programmamakers Stel je voor onder de aandacht bij scholen, nu stellen scholen zelf voor of het programma ook bij hen kan komen. In 2016 stopt de subsidie, maar de subsidiënten zijn hard bezig om het project daarna door te laten gaan. Stel je voor, 1700 kinderen krijgen nu les. Als de methode straks zijn werk gaat doen, STEL JE VOOR! Hoeveel fantasievolle, sterke, betrokken kinderen en leerkrachten er dan zijn! ❖

NIEUWSGIERIG GEWORDEN?

> Kijk op **www.steljevoor010.nl** voor meer informatie.